

Stórhvalaævintýrið er av

I ár hava norðmenn ongan bát sum roynir eftir stórhvali. Hetta er fyrsta árið norðmenn ikki eru við stórhvalaveiðuni, sum teir áður hava ligið á odda við

»Når vi kommer hjem i fra isen, ja, da blir det bøjer i by'n«, kvøður norska skaldið Erik Bye um teir sum ár undan ári komu heim av stórhvalaveiðu. Eins og flytfluglarnir komu teir norsku hvalabátarnir aftur í apríl—mei mánaða eftir at hava verið í suðurshavinum og roynt eftir stórhvali.

Men í ár kemur eingin aftur av teirri einföldu orsök at eingin fór. Fyri fyrstu ferð síðani norðmenn av álvara fóru at royna eftir stórhvali, hevur eingin roynt í ár.

I blaðnum VERITAS, sum norska tryggingarfelagið Det Norske Veritas gevur út, hevur John Mentzoni skrivað grein um norsku stórhvalaveiðuna, haðani vit prenta eitt brot:

Litt trist kanski, men dette er noe vi allerede lenge har forutsett. Og vestfoldingene er jord nære folk som nesten umerkelig har tatt konsekvensen av den nye situasjon og som i tide har foretatt den nødvendige omstilling. Det er så visst ingen suring å høre hverken fra Tonsberg, Sandefjord eller Larvik, og vi skal heller ikke forsøke å etablere noe gråtekor i sakens anledning.

Men så stor og betydningsfull har denne næringsveien vært for både Vestfold og Norge at vi må ha lov til å unne oss et lite tilbakeblikk på «hvaleventyret»; for et eventyr har det virkelig vært.

Nå må vi imidlertid ikke innbille oss at hvalfangst er noe sernorsk, — det er så langt fra tilfelle.

Såvidt vi vet, har de forskjellige hvalartene fra den lille seihvalen til jordens største pattedyr, blåhvalen, vært meget tallrike i alle verdenshav og ikke minst i farvandene langs norskekysten, ved Island, Færoyane, Svalbard, Grønland og Nord-Amerika. Hvalen har da også blitt beskattet i disse farvann så langt tilbake som vi kan hente historiske beretninger. Men systematisk fangst etter disse hvalstammene fikk vi først omkring år 1600. Og det var hollenderne og engelskmennene, senere også nord-amerikanerne, som kom til å dominere gjennomsnittlig 150 skip om året til hvalfangst, og i 1846 hadde amerikanerne alene 735 skip i denne »trade«.

I denne »gamle« fangst var deltagelsen fra norsk side helt ubetydelig. Den som brakte Norge fram i første rekke, var vår ukuelige pioner, Tønsbergmannen Svend Foyn. Han var en dreven fangstmand, og hans ubendige pågangsmot og forsikertrang brakte resultater. Foyn ville først og fremst jage de store og raske finnhvalene. Men til det trengtes mer hensiktsmessige fartøyer og bedre avlivningsmetoder.

I 1863 bygge han sin første dampdrevne hvalbåt, og i 1868 oppfant han sin verdenskjente granatharpun. Den ble patentert i 1872, og med den fikk hvalfangsten et mektig

forover. Og nå var det Norge som førte an i utviklingen.

Men fremdeles i mange år foregikk hvalfangsten utelukkende på nordkalotten og med basis i faste landstasjoner.

Det første forsøk på å rive seg løs fra land og drive fangst fra en flytende fabrikk skjedde i 1903. Det første flytende kokeriet var en liten tredamper på 450 tonn. Ombyggingen skjedde året før ved A/S Framnæs mek. Værksted, og »kokeriet« fang-

mot den sydlige halvkule.

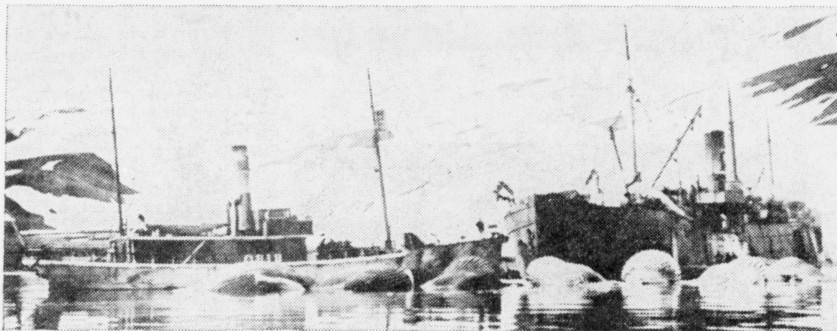
Man visste at det var store hvalforekomster i disse farvann, og det flytende kokeriet åpnet uanede muligheter.

I oktober 1905 gikk det før omtalte kokeri »Admiralen« ledsaget av 2 hvalbåter ut på den første ekspedisjon til sydisen, og 1. juni året etter lå den i Sandefjord med full fangst.

Med de små hvalbåtene og den lange utreise må dette ha vært den rene eventyrtferd.

de fangster, flere ekspedisjoner, god fortjeneste for så vel mann-skaper som for rederne. Vi husker hvordan hvalfangsten raskt tok seg opp etter siste krig og kulminerte først i 50-årene. Men vi så også at hvalstammene ikke tålte beskatningen, og vi konstaterte at det ikke var mulig å få i stand en skikkelig internasjonal avtale om regulering og bevaring av hvalen.

Resultatet for Norges ved-

Myndin sum er tikin í 1910 í Deception Bay á Suður-Shetlandi, er av norsku hvalabátunum »Orn« og »Grib«.

stet ved Svalbard med 2 hvalbåter. Eksperimentet var vellykket og førte til at A/S Ornen året etter sendte en ombygget 1500-tonner, »Admiralen«, til Svalbard. Denne ekspedisjonen ble banebrytende for hvalfangstens utvikling, og Fl. K. »Admiralen« ble i arrangement og idé et mønster for senere hvalkokerier.

Men selv nordhavets rike hvalstammer viste omkring århundreskiftet tegn til rask tilbakegang. Og dette, sammen med den norske hvalloven og synkende priser på produktene, gjorde at søkelyset ble rettet

Men nå var startsignalet gitt til det virkelige store spillet om hvalen.

Sydishavet vrirler av hval, og de flytende kokerier kunne følge trekket. Til å begynne ble baserte man seg riktignok på konsesjonsfangst med basis i sydhavsoygruppene, men etter hver rev man seg også løs fra disse bånd og satset utelukkende på fangst og drift på det åpne, frie hav med egne forsyninger og transport. Den såkalte pelagiske hvalfangst var begynt.

Vi kjenner alle utviklingen: Mengdevis med hval, stigen-

kommande var dermed gitt. Det ble stadig færre ekspedisjoner. Forrige sesong hadde vi én, i år er vi helt ute av bildet.

LESID SOSIALIN

Túnadansurin 21.6.-69

Tveir lutir eru enn ikki avheintaðir: 1 feroyskt skerpi krov, varð vunnin av atgongumerki nr. 9430; spæli-húsið av lutaseðli nr. 2581.

Vinnararnir vendi sær til tlf. 1799 ella tlf. 3506.

LIONS CLUB TÓRSHAVN

Vit í LIONS CLUB Tórshav

siga tókk til øll, sum beinleiðis og óbeinleiðis tóku undir og stuðlaðu okkum við at fyrireika og halda Túnadansin 21.6.1969 til frama fyri ítróttarhøllina.

LIONS CLUB TÓRSHAVN

Lærarastevnan

Lærarastevnan verður sett á Føroya Læraraskúla týsdagin 1. juli kl. 14.

Havnar Sangfelag syngur undir leiðslu av Hans. J. Højgaard, lærara.

Røðarar við setanina verða: S. Petersen, landsstýrismaður; M. Wahl, rikisumboðsmaður; Petur F. Christiansen, borgarstjóri og M. Holm, rektari.

Aðalfundurin verður hildin 4. juli kl. 16.

Møtið fjøllment til stevnuna yngri og eldri.

FØROYA LÆRARAFELAG

REIÐARVIRKI
HEILSOLA
Kolonial & útgerð
FLAKAVIRKI
HERMETIKK
TIMBURHANDIL
KLÆDNABÚÐ
SLEIPSTØÐ
SHELL-AVGREIÐSLA

DEILDIR:

SKÁLA SKIPASMIÐJA &
HANDILSVIRKI, SKÁLA
Skipasmið. Turkivirki. Handil

HANDELSHUSET PESADERO A-S

Strandgade 27A. København K
Tlf ASTA 1830. Telex 5290

Pf. J. F. KJØLBRO

Klaksvik. Føroyar
Telefon 5489. Telex 20
Telegramadr.: Kjølbros Klaksvik

Pf. J. F. KJØLBRO,
heilsola

tlf. 5396-5489-5491

Restaurasjón-dansur

Flamingo spælir frá kl. 21
Atgongupeningur kr. 10.-.

Tað er hugnaligt at hittast
i losjuni leygarkvöld.

Losjan í Havn

KLAKKSVÍKAR
TIMBURHANDIL

Pf. J. F. KJØLBRO

KEYPIÐ SOSIALIN!
SOSIALURIN — altíð bestur!
HALDIÐ SOSIALIN!
LESID SOSIALIN!